

Henryk Bogacki

"Die Bibel : Die Heilige Schrift des
Neuen Bundes : Deutsche Ausgabe
mit den Erläuterungen der
Jerusalemmer Bibel",
Freiburg-Basel-Wien 1969 : [recenzja]

Collectanea Theologica 40/4, 186-187

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

genezę pojmowania władzy kościelnej według modelu dostarczanego przez absolutną władzę państwową (zresztą — według ówczesnych przekonań — bezpośrednio podporządkowaną władzy kościelnej). Jakkolwiek uczestniczenie całej wspólnoty w sprawowaniu władzy zdawało się zagrażać ustrojowi tak Kościoła, jak państwa, idee demokratyczne zyskały już prawo obywatelstwa w państwach, a współcześnie docenia się znaczenie aktywności wszystkich wiernych i odczuwa potrzebę odpowiednich form jej wyrażania. Już Pius XII postulował istnienie opinii publicznej w Kościele. Nie polega ona tylko na recepcji urzędowego nauczania, lecz jest wyrazem postawy wiary zaangażowanej w aktualne wydarzenia. Przez uchwały Vaticanum II Kościół zachęca wszystkich wiernych do aktywnego udziału w życiu wspólnoty kościelnej, która zachowując strukturę hierarchiczną może przyswoić sobie wiele form demokratycznego uczestniczenia wszystkich w problemach dotyczących całego Kościoła i każdego Kościoła lokalnego.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Henri DENIS — Jean FRISQUE, *L'Église à l'épreuve*, Tournai 1969, Casterman, s. 158 (*Pointes de repère*, t. 6).

Seria *Pointes de repère* zamierza orientować chrześcijan we współczesnej sytuacji Kościoła posoborowego, grupując prace autorów należących do nowej generacji teologów. H. Denis i Frisque analizują trudności istniejące wewnątrz Kościoła katolickiego. Napięcia i niepowodzenia u wielu wywołują nostalgię za przeszłością, kiedy wydawało się, że organizm kościelny funkcjonował bez zakłóceń i wstrząsów, a działalność Kościoła przynosiła widzialne wyniki. Przeciwną pokusą jest niecierpliwość, upatrująca źródło wszelkiego zła w Kościele dzisiejszym w powolności i niekonsekwencji w realizowaniu uchwał i wytycznych soboru, odbytego przynajmniej ze stuletnim opóźnieniem.

W rzeczywistości sytuacja jest bardziej skomplikowana. Zanikają dotychczasowe formy życia, do których Kościół kiedyś dostosował swoje działanie. Wobec nowych zjawisk trzeba poszukać odpowiednich środków wyrażenia posiadania Kościoła. Autorzy postulują konieczność właściwego rozumienia łaski, wiary, ewangelicznego ubóstwa, prawdziwej powszechności i wolności w Kościele, w przeciwieństwie do dawnego kształtu życia kościelnego, które przeceniało zewnętrzne środki i zbyt wiele obiecywało sobie po sztywnych strukturach instytucjonalnych. Autorom zależy na wyodrębnieniu autentycznie chrześcijańskich elementów z ich przygodnych form historycznych, w celu znalezienia współczesnych środków wyrazu dla właściwej treści chrześcijaństwa.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Die Bibel. Die Heilige Schrift des Neuen Bundes. Deutsche Ausgabe mit den Erläuterungen der Jerusalemer Bibel, Freiburg-Basel-Wien 1969, Verlag Herder, s. 454.

Mimo ponawianych zachęt zainteresowanie katolików Pismem św. jest nadal niewielkie. Jeden z zachodnioeuropejskich instytutów badania opinii publicznej przeprowadził ankietę wśród czytelników książek religijnych. Okazało się, że nawet spośród tej grupy tylko 5% katolików przyznało, że często bierze do ręki Pismo św., natomiast jedynie 19% w ciągu ostatnich czterech tygodni zetknęło się z Pismem św. poza nabożeństwami liturgicznymi. Dla protestantów cyfry te są znacznie wyższe.

Niewątpliwie jedną z przyczyn tego upośledzenia po stronie katolickiej był brak odpowiednich wydań Pisma św. Obecnie sytuacja zmienia się, a ważnym wydarzeniem na tym odcinku stało się ukazanie tzw. Biblii Jeruzolimskiej, która na całym świecie zyskała duże uznanie.

Wydawnictwo Herdera wydało niemieckie tłumaczenie Pisma św. wraz z komentarzami Biblii Jeruzolimskiej¹. Z tego pokaźnego tomu wyodrębniono Nowy Testament. Wydanie to może służyć jako przykład sztuki edytorskiej. Posiada solidne wprowadzenia do ksiąg oraz obszerny komentarz podający czytelnikowi w przypisach wyniki współczesnych nauk biblijnych, a dobre odsyłacze marginalne do innych miejsc Pisma św. ułatwiają orientację.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Georg MAY, *Interkonfessionalismus in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts*, Paderborn 1969, Ferdinand Schöningh, s. 124.

Prądy Oświecenia w Niemczech znajdowały zwolenników również w Kościele katolickim. Umiarkowani dążyli tylko do usunięcia przesostów w teologii i życiu kościelnym. Natomiast radykalni ulegali racjonalizmowi i naturalizmowi zatracając zrozumienie istotnej treści chrześcijaństwa. Antropocentryzm Oświecenia, akcentowanie „rozumności” i swoistej „tolerancji” prowadziły do indyferentyzmu doktrynalnego, który miał umożliwić zjednoczenie chrześcijan. Usiłowano dostosować i zbliżyć do siebie wyznania chrześcijańskie. Był to właściwie ruch po stronie katolików, bez odpowiednika u protestantów, polegający na rezygnowaniu ze specyficznie katolickich nauk i praktyk, a przyswajaniu poglądów i zwyczajów protestanckich.

Dążność do „chrześcijaństwa bez dogmatu” dała początek „interkonfesjonalizmowi” czyli uczestniczeniu duchownych i wiernych różnych wyznań chrześcijańskich w działaniu, przede wszystkim na polu liturgicznym. Kierunek ten, nacechowany obojętnością wobec różnic dzielących wyznania chrześcijańskie, rozwinął się w diecezjach niemieckich w latach 1800—1820. Opór narastający po stronie katolickiej zlikwidował do roku 1850 przejawy interkonfesjonalizmu w życiu kościelnym.

Georg May nie zamierza wyczerpująco przedstawić ówczesnego interkonfesjonalizmu, lecz ilustruje go charakterystycznymi przykładami, jak również sygnalizuje niektóre przejawy walki z tym kierunkiem. Omawia kolejno wspólne użytkowanie kościołów i cementarzy, obchodzenie świąt i odprawianie nabożeństw (s. 24—36), udzielanie niekatolikom sakramentów i sakramentaliów (s. 37—49), wspólne szkolnictwo i nauczanie (s. 50—59) oraz konwersje (s. 60—68). Niemal połowę książki wypełniają przypisy podające obszerne wskazówki bibliograficzne cenne dla dalszego studium tego mało znanego zagadnienia (s. 69—117).

Właściwie okresowi Oświecenia niedoceniając, a nawet lekceważąc różnic doktrynalnych prowadziło w pierwszej połowie XIX w. w Niemczech do przeświadczenia, że wszystkie wyznania chrześcijańskie są zgodne w zasadniczych elementach, a różnią się jedynie w przepisach pochodzących od ludzi. Postawa taka była wówczas rozpowszechniona również wśród duchownych katolickich, co katolicyzm niemiecki naraziło na duże straty.

Wydaje się, że autor traktuje swoją książkę nie tylko jako udostępnienie innym wyników własnych badań, lecz w równej mierze jako przestrożę przed

¹ *Die Bibel. Die Heilige Schrift des Alten und Neuen Bundes. Deutsche Ausgabe mit den Erläuterungen der Jerusalemer Bibel*, wyd. D. Arenhoevel, A. Deissler i A. Vögtle, Freiburg-Basel-Wien 1968, Verlag Herder, s. 1800+54*.